

Fysis

Nejslavnější Hérakleitův výrok o FYSIS říká, že FYSIS se ráda skrývá: FYSIS KRYPTESTHAI FILEI (z1.123). Již z toho je zcela zřejmé, že tu není řeč o těle (SÓMA), které se právě naopak ukazuje. Musíme-li tedy přesně rozlišovat mezi FYSIS a SOMA, tj. mezi fyzičností a tělesností, stojíme před velmi vážným úkolem. A můžeme v této situaci na sebe vztáhnout jiné Hérakleitovo slovo, totiž že nemáme lehkomylně usuzovat o největších věcech (zl. 47). Pokusme se alespoň předběžně oné skrytosti FYSIS porozumět asi následovně: jestliže se FYSIS ráda skrývá, může se snadno stát, že FYSIS připisujeme některým skutečnostem (jsoucňům) neprávem, anebo že naopak tam, kde by bylo o FYSIS možno mluvit právem, na FYSIS zapomínáme. K obojímu v dějinách nejen filosofie, ale evropského myšlení vůbec, opravdu došlo. Staří Řekové si byli naprosto jisti, že svět je krásně uspořádaný celek a proto mu připisovali FYSIS. My naproti tomu nevíme, smíme-li oprávněně považovat svět za vnitřně sjednocený, integrovaný celek, řečeno termíny Parmenidovými, za jedno a veškero (HEN KAI PAN). Souvisí to ostatně s něčím, čeho si vůbec už nejsme vědomi, totiž že o FYSIS můžeme mluvit jen tam, kde se nějaká skutečnost zrodila a pak vyrostla, aby posléze zahynula (i podle Hérakleita náleží FYSIS a THANATOS, k sobě zl. ...). To, co se nezrodilo (a nezhyne), nemá žádnou FYSIS. FYSIS tedy znamená v jistém smyslu totéž co život. A život se také rád skrývá, tj. živá bytost jak upozornil Rádl - je neviditelná. Něco se může zrodit a pak vyrůst (i zemřít) jen v čase. To, co je vidět nebo slyšet atd. jen právě nyní a zde, je pouhá abstrakce skutečného jsoucna, tj. pravého jsoucna, které má svou FYSIS.

(910723-2)

[Záznam se dochoval jako kartotéční lístek v AUK. Pozn. red.]